

NONEL INICIÁLÁSI RENDSZER KATONAI GYAKORLATBAN TÖRTÉNŐ BEVEZETÉSÉNEK ÉS ALKALMAZÁSÁNAK ELŐZMÉNYEI

Nemes József nyá. mk. alez.

a Magyar Robbantástechnikai Egyesület titkára

A Magyar Honvédség, de még inkább a Magyar Néphadsereg műszaki kiképzése, népgazdasági jellegű tevékenysége, katasztrófa elhárítási feladatok alkalmával számos példa adódott robbanóanyagok célirányos alkalmazására. Sor került nevezetes építménybontásokra, mint például az egykori Nemzeti Színház lerobbantása, közreműködésre jeges árvizek hatásainak csökkentése érdekében és előfordult építőanyag kitermelése is polgári célra. Ezt a tevékenységet a honvédség, a polgári robbantásokat szabályzó előírások figyelmen kívül hagyásával végezte — tételezzük fel, hogy jóhiszeműen — hiszen a mai napig érvényes 1984 1/1984 (Ip. K. 6.) OBF szabályzat a robbanóanyagokról és a robbantási tevékenységről 1.§-ban kimondja: „A szabályzat rendelkezéseit a *nem honvédségi*, a nem karhatalmi célú robbantásra szolgáló robbanóanyagok és robbantószerkezetek (a továbbiakban együttesen: robbanóanyagok) gyártásával, minősítő és ellenőrző vizsgálatával, forgalomba hozatalával (megsemmisítésével), vásárlásával és szállításával kapcsolatos tevékenységek során a népgazdaság minden területén alkalmazni kell.”

Jelen sorok írója is számos esetben kapott nem honvédségi területen végzendő robbantási feladatra parancsot, megbízást. Ezeket a munkákat a rendelkezésre álló, és a katonai robbantási feladatok részleteit meghatározó, ma is érvényes „Robbantási utasítás” alapján végezte. A katonai körökben ismert és alkalmazott eme szakirodalom, egy háborús tapasztalatokat összegző, szovjet szerzők munkája

alapján összeállított, a polgári követelményeket természetesen kívül hagyó, átfogó, jó szabályzat (volt). Természetesen az 1971-ben kiadott szakutasítás nem tartalmazhatta a később megjelent anyagokat és technológiákat, és sajátosságainál fogva nem érintette a környezet védelmével kapcsolatos feladatokat, megszorításokat sem. Alapvetően filozófiájában tér el a polgári robbantási elvektől.

Elteltekintve e téma további részletezésétől, megállapítható, hogy a háborút követő időszak, a népgazdaság helyreállítása, az újjáépítések időszakában, a gépesítés alacsony foka mellett, más társadalmi környezetben nem jelentett gondot a katonai robbantóeszközök és anyagok civil környezetben történő alkalmazása. Az 1980-90-es évek időszakában a honvédség erőteljesen nyitott a civil társadalom felé. Egyre nagyobb betekintést engedett a belső életébe, és mind szélesebb szakmai kapcsolatokat épített ki a polgári szférában. Így adódott lehetőség arra, hogy a meglévő ismereteket, továbbképzés keretében szélesítsük. E tevékenységben élen járt a Magyar Hadtudományi Társaság Műszaki Tagozata, ahol szakmai programok keretében találkozhattunk az árvízvédelem robbantási szakembereivel és szakanyagival. Megismerkedhettünk az akkor még létező hazai robbantóanyag gyártás területeivel és képviselőivel. Betekinthettünk az e területen tevékenykedők műhelytitkaiba.

A polgári robbantási ismeretszerzés terén elsőször a robbantásvezetői tanfolyamon kínálkozott lehetőség az eddigiektől eltérő, azokat kiegészítő tananyag megszerzésére. Itt szembesültünk azzal a felismeréssel, hogy amit ez idáig sok legjobb tudásunk szerint, jóhiszeműen végeztünk a gyakorlóterek határain kívül, bizony mindeddig figyelmen kívül hagyott környezetvédelmi szempontokba ütközhet. A 80-as évek végén végzett tanfolyamon találkoztunk először olyan megoldásokkal, mint például az elfeledett Magnadet rendszer és az akkor számunkra forradalmian újnak tetsző NONEL szisztéma is.

Nem részletezve a különböző környezeti hatások és a katonai robbantóeszközök közötti összefüggéseket és ellentmondásokat, további hasznos információkat

nyerhettünk a Miskolci Egyetem Szervezésében a Magyar Honvédség Műszaki Szemléelőjének támogatásával elvégzett 5 féléves, robbantástechnikai szakmérnök képzés keretén belül. E tanulmányi időszakban kezdett érlelődni a gondolat, hogy a polgári életben, elsősorban környezetvédelmi és gazdasági szempontok szerint alkalmazott NONEL rendszerek számos előnyük mellett, hasznos tulajdonságokat rejtenek a katonai kiképzés, a katonai felhasználás terén.

A személyes kontaktusok kiépülése, az egyre több és mélyebb információ, a kapcsolatrendszer bővülése egy szemléletváltást eredményezett, amely részben megváltoztatta a gondolkodásmódot is. Beláttuk, hogy a gyakorlóterek ugyan honvédségi fennhatóság alatt állnak, de mégis csak a polgári környezet részei. A kiképzési idő egyre rövidült, számos esetben kellett faragni a szakkiképzési óraszámokból. Sok, más helyütt elemzett összetevő együtthatása eredményeképpen sajnálatos robbanásos balesetek fordultak elő. Emellett még számos ok abba az irányba mutatott, hogy a szakma ezen a téren is megújításra szorul.

Ugyancsak a MHTT szervezésében lebonyolított sikeres szakmai bemutatók, a jövőt képviselő, újszerű ismeretekkel felvértezett, immár megfelelő, javaslattevő pozícióba került szakemberek érkezettnek láttuk az időt, hogy felkutassuk a honvédség által is használható megoldásokat. Feltételezhető volt — mint a legtöbb műszaki vívmány általában — először a katonai alkalmazás területén jelenik meg, tehát szinte nyitott kapukat döngöttük, amikor a gyártók katonai alkalmazásra tervezett eszközeit kerestük.

Együttműködve az akkor Haditechnikai Intézet munkatársaival, az egykori Műszaki Technikai Szolgálat Főnökség szakembereivel felkutattuk a lehetőségét a megfogalmazódott igények először mintapéldányokkal, kísérleti darabokkal történő kielégítésére. Az elvégzett kísérletek, a próbák bebizonyították, hogy célszerű a kimerülő félben lévő, szavatossággal egyre kevésbé rendelkező, meglévő iniciáló anyagok leváltásánál számításba venni a nem elektromos (NONEL) megoldást is.

A rendszer mellett szólt:

- Magas fokú kezelésbiztonság;
- Egyszerű kiképezhetőség;
- Praktikus kiserelés;
- Környezetvédelem.

Amíg e sorok írójának rátekintése volt, első lépésben, a szűkülő anyagi források közepette sikerült kijárni egy kisebb 1-1,5 millió Ft értékű mintasorozat behozatalát kísérleti jelleggel. E minták nem ölelték fel a teljes gyutacs, illetve időzítő elem választékot, — erre nem is volt és megítélésem szerint nincs is szükség — de tartalmaztak minden olyan lényeges elemet, amely alapján dönteni lehetett a későbbi beszerzésekről. A további lépések és logisztikai folyamatokra már a szakértő utódok közreműködésével került sor.

Összességében megállapítható, hogy egy előremutató műszaki gondolkodásmódot követő szakmai elhatározás több éves kitartó munka eredményeképp korszerű megoldást eredményezett.